HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

[1]א] זאת תורת המנחה הקרב אותה בני אהרן לפני ה' אל פני המזבח והנותרת ממנה יאכלו אהרן ובניו מצות תאכל אמר ליה מצוה לא קא מיבעיא לי כי קא מיבעיא לי לעכב אמר ליה לעכב נמי כתיב [2]לא תאפה חמץ אלא מצה מתקיף לה רב חסדא ואימא לא תאפה חמץ אלא שיאור שיאור דמאן [א]אי דר"מ לר' יהודה מצה מעליא היא אי דרבי יהודה לר"מ חמץ מעליא הוא אי דר"מ לר"מ מדלקי עליה חמץ הוא אלא דר' יהודה לר' יהודה מתקיף לה רב נחמן בר יצחק ואימא לא תאפה חמץ אלא חלוט חלוט מאי ניהו ב] רביכה אי דאיכא רביכה כתיב בה רביכה והא לא כתיב בה רביכה ואימא דכתיב בה רביכה מצוה ברביכה ודלא כתיב בה רביכה אי בעי רביכה לייתי אי בעי מצה לייתי מתקיף לה רבינא ואימא לא תאפה חמץ למיקם גברא בלאו בעלמא ואיפסולי לא מיפסלא אלא מנלן כדתניא מצה יכול מצוה תלמוד לומר תהיה הכתוב קבעה חובה בעא מינה ר' פרידא מר' אמי מנין [א]לכל המנחות שנילושות בפושרין ג] ומשמרן שלא יחמיצו נלמדנה מפסח דכתיב [3]ושמרתם את המצות אמר ליה בגופה כתיב [4]מצה תהיה החייה והא אפיקתיה לעכב אם כן ליכתוב קרא מצה היא מאי תהיה שמעת מינה תרתי אמרי ליה רבנן לרבי פרידא רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולס דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא אמר ד] מאי כולי האי אי בר אוריין הוא יאי [ב]אי בר אוריין ובר אבהן יאי [ג]ואי בר אבהן ולא בר אוריין אישא תיכליה אמרו ליה בר אוריין הוא אמר להו ליעול וליתי חזייה דהוה עכירא דעתיה פתח ואמר [5]אמרת לה' אדני אתה טובתי בל עליך אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבונו של עולם החזק לי טובה שהודעתיך בעולם אמר לה טובתי בל עליך איני מחזיק טובה אלא לאברהם יצחק ויעקב שהודיעוני תחלה בעולם שנאמר [6]לקדושים אשר בארץ המה ואדירי כל חפצי בם כיון דשמעיה דקאמר אדיר פתח ואמר יבא אדיר ויפרע לאדירים מאדירים באדירים יבא אדיר זה הקדוש ברוך הוא דכתיב [7]אדיר במרום ה' ויפרע לאדירים אלו ישראל שנאמר ואדירי כל חפצי בם מאדירים אלו המצרים דכתיב [8]צללו כעופרת במים אדירים באדירים אלו מים שנא' מקולות מים רבים אדירים משברי ים יבא ידיד בן ידיד ויבנה ידיד לידיד בחלקו של ידיד ויתכפרו בו ידידים יבא ידיד זה שלמה המלך דכתיב [9]וישלח ביד נתן הנביא ויקרא שמו ידידיה בעבור ה'

בן

בלו את אהרן דכתיב זאת תורת המנחה וכתיב בתריה מצות תאכל: **שיאור דרבי מאיר.** כל שהכסיפו פניו בפרק אלו עוברין (פסחים דף מח.) לרבי יהודה מצה מעליא היא ה]: **ואי שיאור דרבי יהודה.** דהיינו קרני חגבים וקבעי למימר לר"מ תאפה שיאור חמץ מעליא הוא ו]: **אלא דרבי יהודה לרבי יהודה.** ה"ג **אילימא דר"מ לרבי יהודה מצה מעליא היא** ז] **אלא דרבי יהודה לרבי יהודה** ח]: **רבוכה.** במים רותחין כדאמרינן בתורת כהנים ד) גבי חביתין מורבכת מלמד שנעשת ברותחין כל צרכן והוא חלוט: **אי** ט] **דאיכא רבוכה.** מנחה שמצותה ברבוכה כתיב בהדיא מורבכת תהא שלא תאפה חמץ: **לא כתיב בה רבוכה.** תאפינה ומדלא כתיב בה שמע מינה לאו רבוכה בעינן י]: **מנין לכל המנחות שנילושות בפושרין ושמרס שלא יחמיצו.** דקתני מתניתין (לקמן דף נה.) כל המנחות נילושות בפושרין ומשמרן יא] שלא יחמיצו. שנילושות כלומר דהואיל ונילושות בפושרין מצוה לשמרם שלא יחמיצו ושימור היינו שיעסוק בבצק כל שעה כדאמרינן בפסחים (דף מח:): **החייה.** כלומר הכשירנה ושמרה: **היא.** נמי הוה משמע לעכב כדאמרינן בפירקין קמא (לעיל דף ז.) חטאת היא שאם שחט שלא לשמה פסולה: **דהוא עשירי לעזרא.** ר"א בן עזריה עשירי לעזרא הסופר: **מאי כולי האי.** דקמייחסתו ליה: **אי בר אוריין.** אם בן תורה הוא יב] הרי הגון: **חזייה.** רבי פרידא לרבי עזרא שהיה נעור ה): **ופתח.** באגדתא למיחבביה ו): **שהודעתיך.** שאני מייחד שמך בעולם: **אמר** יג] **ליה טובתי כל עליך.** דהכי משמע ממה שאמרת להקב"ה ה' אתה אין טובתי עליך: **אלא לקדושים אשר בארץ.** דהני תרי קראי יד] דסמיכי אהדדי וקודשא בריך הוא אמרינהו: **כיון דשמעיה.** רבי עזרא לרבי פרידא דקאמר אדירי כל חפצי בם נזכר אגדה של אדיר: **יבא אדיר.** כלומר כך אמר הקב"ה כשעשה נקמה במצרים (שמות טו) צללו כעופרת במים מצרים שהם אדירים: ז)**מה לידידי.** מפרש לקמן באברהם:

עשותה

כי קא מבעיא לי לעכב. תימה מאחר דכתיב זאת תורת אייתרו ליה מצה דכתיב במחבת ומאפה לעכב ויש לומר דדילמא ה"מ בדידהו אבל בסלת ומרחשת לא וכי מסיק עיכובא מדכתיב תהיה במחבת אם אינו ענין לגופה תניהו ענין לשאר מנחות ודוחק הוא א) טו] שיכול לפרש כל זה ועוד לישנא דקתני בברייתא מצה יכול מצוה ת"ל תהיה הכתוב קבעה חובה משמע דבגופה נמי אי לא כתיב תהיה הוה אמינא מצוה ועוד דמצה במחבת ומאפה למה לי דבמצה תהיה דמחבת סגי ונראה לפרש דלשום דרשא צריכי ואע"ג דכתיב במחבת מצה תהיה ילפינן בכל המנחות מזאת תורת דכל היכא דליכא מצוה במצה איכא נמי עיכובא: **אי שיאור דרבי מאיר לר' יהודה מצה מעלייתא.** דבפרק אלו עוברין (פסחים דף מח:) קתני רבי יהודה ט) שיאור לפטור בקרני חגבים וסידוק דחייב כרת שנתערבו סדקיו זה בזה אבל פחות מכן שרי כגון שהכסיפו פניו ורבנן פליגי עליה דהיינו רבי מאיר כדמוכח בגמרא ומפרשינן איזהו שיאור כל שהכסיפו פניו וא"ת בפרק אלו עוברין (שם מג.) תניא שיאור ישרף ונותנו לפני כלבו ומפרש ונותנו לפני כלבו דר"מ לרבי יהודה משמע אבל באכילה אסור ויש לומר דמדרבנן בעלמא הוא דאסור ומדשרי ליה לכלבו ש"מ מצה מעלייתא היא: טז] **אלא** דרבי מאיר לרבי מאיר מדלקי עליה חמץ הוא יז]. כי האי גוונא דייקינן בפרק קמא דחולין (דף כג.) גבי הרי עלי לחמי תודה מן החמץ או מן המצה והביא שיאור מהו וקאמר שיאור דמאן אי דר"מ לר' מאיר מדלקי עליה חמץ הוא ותימה על דהכא והתם דילמא שאני לגבי פסח דמרבינן ליה מדכתיב (שמות יב) כל מחמצת ומהתם לא ילפינן דהא לענין פסח נמי לא חשיב חמץ גמור להתחייב כרת ואדרבה נילף מחמץ גמור ומיהו בההיא דחולין יש לפרש דלענין מצה דתודה קאמרינן דילפא מפסח ולא יצא בו ידי מצה דתודה אבל בשמעתין ליכא לשנויי הכי ושמא יש שום ייתור בתודה ובמנחות דחמץ נוקשה חשוב חמץ גבייהו ולקמן (דף נד.) פליגי רבי חנינא בן גמליאל ורבנן במחמיצין בתפוחים וקרי ליה חמץ נוקשה ולמאי דבעי לאוקומי האי דתפוח שריסקו כרבי חנינא בן גמליאל פי' תפוח של תרומה שנתנו בעיסה וחימצה היה יכול לומר דלרבנן חשיב ליה מצה ושרי אבל במסקנא דקאמרי לרבנן דהוי נוקשה ואפ"ה א"ר חנינא בן גמליאל דמחמיצין י) פליגי בהכי אי חשיב חמץ נוקשה כחמץ גמור לענין לחמי תודה ושתי הלחם או לא וקשיא אההיא דחולין דמשמע דלכולי עלמא חשיבא חמץ ושמא אפי' לרבנן לא אמרינן אלא לכתחילה דאין מחמיצין אי נמי לכולי עלמא אין מחמיצין בחמץ נוקשה לכתחילה אלא רבי חנינא בן גמליאל קסבר דחמץ גמור הוא: **ת"ל** תהיה הכתוב קבעה חובה. הא דדרשינן בפ' החולץ (יבמות דף מ.) מצות תאכל במקום קדוש דלהכי תנא ביה קרא לעכב דאינו אוכלה חלוטה אף על גב דמצה היא ההוא לעכב לא הוי כמו שנה יח] הכתוב לעכב בעלמא דמהתם לא נפקא לן אלא מתהיה דהכא ועוד דהא משמע התם דמחד מצה לא ממעטינן חלוט דחלוט מצה הוא ומדכתיב תרתי ממעט ליה ואם כן אימא למצוה והא דמשמע הכא דאי לאו תהיה הוה אמינא אי בעי רבוכה לייתי אי בעי מצה לייתי לאו לכתחילה דהא ממעט ביבמות חלוט למצוה כ):

בן

עין משפט נר מצוה

ה א מיי' פי"ב מהל' מעה"ק הל' כא:

מסורת הש"ס

א) פסחים מג. מח: חולין כג:, ב) [ברכות יב. ועמ"ש על הגליון בס"ד], ג) [נ"ל ויאי ואי כך איתא בילקוט רמז קסו וכן ראיתי שהעתיק הריב"ש סי' לד], ד) [לו פרק ד], ה) כעור. נ"ק, ו) בע"י ישן: למכדחיה, ז) שייך לע"ב, ח) גי' נ"ק שהיה לו לפרש כל זה, ט) שיאור דחייב כרת כקרני חגבים וסידוק שנתערבו סדקיו זה בזה אבל פחות מכן פטור כגון. נ"ק, י) ופליגי. נ"ק, כ) וע' היטב תוס' יבמות מ. ד"ה שנה,

◆

תורה אור השלם

1. וְזֹאת תּוֹרַת הַמִּנְחָה הַקְרֵב אֹתָהּ בְּנֵי אַהֲרֹן לִפְנֵי יְיָ אֶל פְּנֵי הַמִּזְבֵּחַ: ויקרא ו ז
2. לֹא תֵאָפֶה חָמֵץ חֶלְקָם נָתַתִּי אֹתָהּ מֵאִשָּׁי קֹדֶשׁ קָדָשִׁים הִוא כַּחַטָּאת וְכָאָשָׁם: ויקרא ו י
3. וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַמַּצּוֹת כִּי בְּעֶצֶם הַיּוֹם הַזֶּה הוֹצֵאתִי אֶת צִבְאוֹתֵיכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם וּשְׁמַרְתֶּם אֶת הַיּוֹם הַזֶּה לְדֹרֹתֵיכֶם חֻקַּת עוֹלָם: שמות יב יז
4. וְאִם מִנְחָה עַל הַמַּחֲבַת קָרְבָּנֶךָ סֹלֶת בְּלוּלָה בַשֶּׁמֶן מַצָּה תִהְיֶה: ויקרא ב ה
5. אָמַרְתְּ לַייָ אֲדֹנָי אָתָּה טוֹבָתִי בַּל עָלֶיךָ: תהלים טז ב
6. לִקְדוֹשִׁים אֲשֶׁר בָּאָרֶץ הֵמָּה וְאַדִּירֵי כָּל חֶפְצִי בָם: תהלים טז ג
7. מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ: תהלים צג ד
8. נָשַׁפְתָּ בְרוּחֲךָ כִּסָּמוֹ יָם צָלֲלוּ כַּעוֹפֶרֶת בְּמַיִם אַדִּירִים: שמות טו י
9. וַיִּשְׁלַח בְּיַד נָתָן הַנָּבִיא וַיִּקְרָא אֶת שְׁמוֹ יְדִידְיָהּ בַּעֲבוּר יְיָ: שמואל ב יב כה

◆

גליון הש"ס

גמ' זאת תורת. ע"ל דף עב ע"ב תוס' ד"ה חיטין:

◆

מוסף רש"י

שיאור. שילא מכלל מצה ולכלל חמץ לא בא (חולין כג:) שלא נתחמץ כל צרכו (פסחים מג.). אי דר"מ. ר"מ ור' יהודה פליגי באלו עוברין (פסחים מח:), לר"מ הוי שיאור בהכספת פנים ואפילו אין שם סדק, ואם נסדק אפילו כקרני חגבים מיקרי סידוק וחייב כרת, ושיאור בהכספת פנים אמרינן בריש אלו עוברין (שם) דר"מ חייב מלקות, ורבי יהודה אית ליה תרי קולי חדא דהכסיפו פניו אפילו שיאור לא מיקרי וכקרני חגבים הוא דמיקרי שיאור, ועוד קולא אחריתי דבהא דקרי ליה רבי יהודה שיאור לא מיחייב עליה מלקות (חולין כג:).

◆

רבינו גרשום

אי דר' מאיר. דאמר כל שהכסיפו פניו: לר' יהודה מצה הוי. דהא איהו אמר דלא הוי שיאור עד דהוי נסדק כקרני חגבים: החיה. כלומר שמרה יפה שלא תחמיץ: חזייה דהוה עכירא דעתיה. דר' פרידא וקא בעי ר' עזרא ליתוביה דעתיה: כל חפצי בם. כלומר כל חזקת טובתי בם היא: כיון דשמעיה. לר' עזרא: דקאמר אדיר פתח. ר'

שיטה מקובצת

א] זאת תורת המנחה. תימה אמאי לא מייתי קרא דמתניתין [דף נה ע"א] כל המנחה אשר תקריבו לה' לא תעשה חמץ וי"ל דאי מההיא הוי אמינא לא תעשה חמץ אבל שלוק וחלוט לית לן בה להכי מייתי קרא דכתיב בה בהדיא מצות תאכל במקום קדוש. תוס' אחרות ועיין תוס' דף עב ע"ב: ב] ניהו. רבוכה אי דאתי רבוכה כתיב בה רבוכה אי דליתא רבוכה הא [לא] כתיב בה רבוכה ואימא דכתיב בה רבוכה מצוה ברבוכה ודלא כתיב בה רבוכה אי בעי רבוכה: ג] ומשמרן שלא יחמיצו. אע"ג דמייתי קרא במתני' לפוסלן חמץ איצטריך הכא קרא לשמירה: ד] אמר להו: ה] מצה מעליא היא. דקתני התם שאור ישרף והאוכלו פטור ואיזהו שאור כקרני חגבים דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר האוכלו חייב כרת אלא איזהו שאור כל שהכסיפו פניו כו' ותניא בברייתא בגמרא ר' מאיר אומר שאור ישרף והאוכלו בארבעים אלמא מדפטר ר' יהודה אפי' כקרני חגבים מכלל דהכסיפו פניו מצה מעלייתא היא: ו] חמץ מעליא הוא. מדמחייב עליו כרת: הס"ד ואח"כ מה"ד אי דר"מ לר"מ מדלקי עליה. דקתני האוכלו בארבעים חמץ הוא: ז] מעליא הוא. אי דר' יהודה לר"מ חמץ מעליא הוא אי דר"מ לר"מ מדלקי עליו חמץ הוא: ח] לר' יהודה: הס"ד ואח"כ מה"ד ואימא לא תאפה. דבתנור אסור לאפות חמץ אבל עושה אותו חלוט ויעשהו חמץ: ט] אי דאתי: י] בעינן הס"ד ואח"כ מ"ה ואפסולי לא מפסלי ואכתי לעכב מנלן: יא] ומשמרן. אותן שלא יחמיצו כלומר: יב] תורה הוא: הס"ד ואח"כ מה"ד יאי הרי: יג] אמר לה: יד] קראי סמיכי: טו] הוא שהיה לו לפרש: טז] אי דר' מאיר ותיבת אלא נמחק: יז] מדלקי עליה חמץ הוא. תימה אדרבה מדלא מחייב עליה כרת לאו חמץ הוא וי"ל נהי דחמץ מעליא לא הוי מ"מ חמץ נוקשה מיהא הוי וא"ת והרי [גבי] פסח מצריכין קרא דכל מחמצת לא תאכלו לרבות חמץ נוקשה וי"ל דה"נ [שמא] שום ריבויא כתיב ביה: תוס' אחרות: יח] הכתוב לעכב. וי"ל לעכב דהתם לאו דוקא הוא שהרי כיון דמסיק לעולם מצה מאי עיכובא שייך למעוטא אלא ודאי מחד מצה לא שמעינן מעוט דחלוט ואפי' למצוה דהא לא נפיק מכלל מצה ואיצטריך קרא מצה תנינא למעט דלמצוה לא יהא חלוט ואכתי לא שמעינן לעכב והכא ממעט ליה מתהיה לעכב ועוד אומר ר"י דהתם הוי ממש לעכב מיהו התם איירי בנקמצת לאחר אפיה כגון מנחת מאפה מחבת מרחשת ולא הוברר חלק גבוה בשעת אפיה אבל במנחות הנקמצות כשהם סולת שהוברר חלק גבוה הוי אמינא דשוב אינו נזהר בחלקו להכי איצטריך תהיה לעכב שיריים שלא לאפות חמץ. תו"ח:

SHAS MOZNAIM